

magnificentia, liberalitate, indulgentia, benignitate, misericordia, patientia cæterisque virtutibus, totum plenissime reperiri debet in eo, cujus natura est sanctum esse. Dicitur porro Deus *ipsa pulchritudo* eodem sensu ac ratione, qua dicitur, et est *ipsa veritas et bonitas*.

Præclarum de *pulchritudine atque amabilitate Dei* conscripsit tractatum P. Eusebius Nieremberg S. J., quem non sine magno animi fructu de jucundissimo argumento suavissime doctissimeque pro more suo disserentem leges (1).

CAPUT II DE ATTRIBUTIS DEI NEGATIVIS

Attributa negativa diximus esse illa, quæ formaliter ac directe non exprimunt nisi remotionem alicujus imperfectionis in Deo, quamvis eo ipso confuse atque indirecte ipsam eminentiam divinæ naturæ supra res omnes creatas commendant. Multa distingui possunt; præcipua illa sunt, quod Deus sit increatus, simplex, incorporeus vel spiritualis, infinitus, immensus, æternus, immutabilis, invisibilis, incomprehensibilis, ineffabilis. In quibus, si attente observes, duo genera negatorum attributorum facile deprehendes: priora negant, et excludunt a Deo imperfectiones in creaturis repectas; tria vero posteriora negant in intellectu nostro capacitatem assequendi perfectionem divinam. Cæterum primum istorum attributorum hic tractandum non est: Deum enim esse increatum perinde est, ac esse necessarium in existendo, quod jam probatum est. Spiritualitas etiam Dei continetur in simplicitate. De hac ergo et de reliquis, nonnihil singillatim dicendum est.

(1) *De la hermosura de Dios y su amabilidad por las infinitas perfecciones del ser divino.*

ARTICULUS I.

De divina simplicitate.

124. Disputant nonnulli, sitne simplicitas perfectio simpliciter, an non. Affirmat Scotus (1), cujus sententiam sequitur inter alios (2) cardin. Toletus (3) et P. Gregorius de Valentia (4), ea innixus ratione, quod «simplicitas nullam majorem perfectionem excludit ab ullo ente; quamquam bene quidem simplicitas aliqua, ut est talis vel talis simplicitas. Sicut, verbi gratia, simplicitas materiæ primæ excludit ab eadem perfectionem majorem, quæ est in substantia composita. Quo sensu D. Thomas hic articulo secundo, ad secundum dicit, composita in creaturis esse perfectiora simplicibus.» Negat vero cardin. Cajetanus, propterea quod ad rationem perfectionis simpliciter simplicis non sufficiat, quod illa in individuo ente sit melior, quam quælibet eum illa incompossibilis, sed ante omnia requiratur, quod sit *reapse perfectio*; simplicitatem autem non esse perfectionem, sed *negationem imperfectionis* (5); quam sententiam sequuntur etiam præter Scotistas, Antonium Andream et Bassolis aliosque (6), multi Thomistæ, ut Bañez (7), Sylvester (8), Zumel (9), etc., et e nostratibus PP. Molina (10) et Suarez (11). S. Thomas hæc dicit in hanc rem: *Simplicitas per se non est causa nobilitatis,*

Sine
simplicitate
perfectio.

(1) 1.º dist. 8, quæst. 1, ad 1.um

(2) V. g. Lychetum, Bargium, Vigerium, Durandum et Majorem apud P. Hieron. Fassolum (In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7, dub. 3, num. 6).

(3) In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7, conclus. 2.^a

(4) In 1.^{am} part. disp. 1, quæst. 3, punct. 7, *Postremus possumus...*

(5) Cajetan., In opusculum S. Thomæ *de ente et essent.*, cap. 2, in comment. paragraphi, *Substantiarum vero quædam.*

(6) Apud Fassol. *ibid.* num. 8.

(7) In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7.

(8) In *Conflato*, 1 part., quæst. 3 initio.

(9) In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7.

(10) In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7, disp. 2.

(11) *Metaphys.* disp. 3, sect. 3, num. 3; *De Deo* lib. 1, cap. 4, num. 1.

sed perfectio; unde ubi perfecta bonitas in uno simplici invenitur, simplex est nobilitus, quam compositum; quando autem e contrario simplex est imperfectum, compositum vero perfectum, tunc compositum est nobilitus, quam simplex, sicut homo est nobilitus terra (1), quæ nempe est corpus simplex vel elementare. Verum controversia hæc magis videtur de voce, quam de re. Affirmantes illud præcipue videntur considerare, quod simplex removet imperfectionem compositionis, et cæteris paribus perfectius habetur composito. Negantes autem notant simplicitatem esse formaliter attributum negativum, quod proinde removet quidem imperfectionem, sed per se novam cæteris perfectionem positivam non addit: et propterea etiam a quibusdam aliis negativa perfectio vocatur, quæ sola sufficit, ut res cæteris paribus melior habeatur; melius enim est eundem gradum positivum perfectionis possidere in perfecta unitate indivisibilitatis, quam in unitate compositionis cum divisibilitate, atque adeo corruptibilitate (2).

Jam ut absolutissimam Dei cumque nulla creatura communicabilem simplicitatem melius declaremus, Angelicum Doctorem secuti, omnia compositionum genera singillatim

(1) S. Thom. 4° dist. 11, quest. 2, art. 1, solut. 1^a, ad 1.^{am}

(2) Egregie Suarez: «Dissensio... videtur esse potius in verbis, quam in re. Certum est enim, simplicitatem supra rem, que simplex denominatur, non addere rem aliquam vel modum positivum, sed dicere tantum negationem compositionis; quia intelligi non potest, qualis sit ille modus positivus, aut quæ sit necessitas fingendi illum. Item, quia simplicitas aut est idem, quod unitas quedam perfecta et indivisibilis, aut certe non solum ratione, sed habitudine proportionali distinguuntur, quia unitas multitudini, simplicitas compositioni opponitur; sicut ergo unitas non addit aliquid positivum rei uni, sed negationem tantum, ita nec simplicitas rei simplici. Nihilominus tamen verum est per hanc negationem circumscribi, seu indicari perfectionem, tum quia excluditur imperfectio compositionis; tum etiam quia cæteris paribus, id quod est simplicius, perfectius est, quamvis absolute non semper quod est simplicius, sit melius; est enim simplicior pars, quam totum, non est tamen perfectior; et similiter accidens sepe est simplicius, quam substantia, licet sit in inferiori ordine et gradu entis; sistendo vero intra eundem gradum, ac cæteris paribus, simplicitas perfectionem indicat. *Metaphys.* disp. 10, sect. 3, num. 3.

Cfr. de Deo, lib. 1, cap. 4, num. 1.

excludemus. Compositio alia est accidentalis, seu ex substantia et accidente, alia substantialis, quæ dividitur in realem vel physicam et rationis seu metaphysicam. Metaphysica est ea, quæ coalescit ex partibus sola cogitatione distinctis, qualis est in communi sententia compositio ex genere et differentia, et generatim ex diversis gradibus perfectionis metaphysicis (1); ejusdem ordinis est secundum frequentissimam opinionem, aliis tamen multis refragantibus, compositio ex exentia et existentia etiam in rebus creatis (2), itemque secundum non paucos graves Doctores contra alios multos compositio ex natura et supposito (3). Realis vero substantialis compositio est illa, quæ ex materia et forma resultat corpus, et illa alia, quæ constat, ex partibus integrantes corporeæ compagis. Verum ex omnibus hinc compositionibus prætermittenda nobis nunc est illa, quæ in rebus creatis omnibus essentialiter habetur inter essentiam et existentiam, sive realis ea in illis dicenda sit sive rationis; nam ejusmodi compositionem, etiam solius rationis, Deo repugnare ostendimus supra, cum probaremus Deum esse ipsum esse per se subsistens (4).

Quotuplex
compositio.

et quoniam
hic speciatim
excludenda
ex Deo.

§ I.—UTRUM DEUS CONSTET EX MATERIA ET FORMA.

125. Affirmativa sententia quoad rem ipsam tribui posse videtur pantheistis illis, qui Deum formam et animam mundi esse autumarunt, aut etiam ipsum mundum ejusmodi anima informatum ac vivificatum dixerunt Deum; quam doctrinam plures veteres, ac nominatim Stoici (5), professi esse dicuntur, ac tenet Spinozista recentiores, qui unicam substantiam, Deum-mundum, agnoscunt duplici præcipuo præditam attributo, extensione ac cogitatione (6). Idem denique sentire debuerunt, quicumque Deum corporeum abitrantes (de quibus in sequenti paragrapho), corpus ex materia et forma

Quoniam Deo
tribuerint
compositionem
essentialem.

(1) Vide *Ontolog.* num. 115, pag. 350; seqq.; num. 118, pag. 364 seqq.

(2) *Ontolog.* num. 249 seqq.; num. 705 seqq.

(3) *Ontolog.*, num. 290 seqq., pag. 846 seqq.

(4) Vide supra num. 53 seqq. pag.

(5) *Cosmolog.*, num. 36, pag. 69.

(6) *Cosmolog.*, num. 37, pag. 105-107.

Notanda
ad questionis
solutionem.

constare existimarunt. Quos omnes antequam expugnemus, unum nota, secundum rei veritatem perinde esse probare, quod Deus non componitur ex materia et forma, et probare, quod Deus est spiritus. Quia omne corpus componitur ex materia et forma (1), et vicissim quidquid ex materia et forma coalescit, corpus est; jam enim obsoleta est, ut minimum dicam, et communi calculo rejecta quorundam veterum Theologorum opinio, qui angelis, quantumvis spiritualibus, materiam nescio quam, licet alterius rationis, ac sit nostra materia corporea, tribuerunt (2). Nihilominus et ut ab hac controversia penitus abstrahamus, et quia rationem etiam spiritus per oppositionem potius ad molem et corpulentiam, quam per exclusionem partium essentialium, declaravimus suo loco (3), spiritualitatem Dei non hic, sed in proxime insequenti paragrapho concludemus. Ceterum hic omnem a Deo compositionem ex materia et forma cujuscumque generis removere intendimus, sive possibilis, sit necne, aliqua materia distincta a corporea, et sive illa dari queat in angelis et spiritibus creatis, quemadmodum adhuc blaterant spiritistæ, sive non.

126. PROPOSITIO, 1.^a Deus non componitur ex materia et forma (4).

Deus non
componitur ex
materia et
forma.

Videtur propositio de fide ex concilio Vaticano in sequenti propositione citando.

Probatum 1.º Si Deus constaret ex materia et forma, componeretur ex actu et potentia. Nam materia, cujuscumque tandem generis concipiatur, intelligitur semper potentia quædam physica complenda et actuanda per formam. Secus enim, si quis materiæ ac formæ nomine intelligeret aliquas entitates, quæ non hoc pacto se habeant inter se, jam non esset hic nobis cum illo controversia. Atqui Deus essentialiter

(1) *Cosmolog.* num. 148 seqq., pag. 55; seqq.

(2) Vide cardin. Mazella (*De Deo Creatore*, disp. 2.^a *De angelis* art. 2), Rev. P. Jos. Mendive (*De angelis*, cap. 2, art. 1), Rev. P. Bernard Tepe (*Instit. Theol.* vol. 2, tract. 6, prop. 81, num. 8°).

(3) Vide *Psycholog.* volum. 3.um, num. 210, pag. 614 seqq.

(4) Vide S. Thom. 1 p. quest. 3, art. 2.

est actus purus, ut probatum supra reliquimus (1). Ergo...

Prob. 2.º Si Deus ex materia et forma coalesceret, vel forma ejus dependeret a materia, vel non. Si primum dicas, maximam formæ illi divinæ imperfectionem asseris, qualem nec habet rationalis anima: unde foret Deus imperfectissimum ens. Sin alterum eligas, tum forma illa posset sine materia sua existere. Quæro ergo, num illa sola sic existens foret Deus, vel non. Si esset Deus; ergo Deus non constat materia, siquidem non indiget illa, ut sit in sua natura. Si non esset Deus; ergo Deus nec esset primum ens, nec essentialiter existens, nam non esset Deus nisi quatenus constitutus ex materia et forma vere separabilibus; unde etiam fieri posset Deus, ac desinere esse. Quæ omnia sunt totidem absurda blasphemiae.

Prob. 3.º Si Deus componeretur ex materia et forma, quæro, num forma illa et materia singillatim sint a se, an vero ab alio. Si ab alio, jam non possent Deum constituere. Deus enim est ens a se; a se autem non potest esse si ex elementis aut partibus creatis confletur, sive illæ præterea ad sui unionem alia causa distincta indigerent, sive non. ut per se patet. Si autem et materia et forma, quæ finguntur in Dei substantia, sunt singillatim a se, jam primo singulæ sunt Deus, ac proinde duo dii erunt (immo, nec verum erit id ipsum, quod adversarii supponunt Deum coalescere ex materia et forma); præterea erunt dii diversæ perfectionis, nam materia longe imperfectior est forma: quæ profecto falsa sunt et absurda.

Prob. 4.º Ipsum esse per se subsistens nec potest esse materia nec forma informans nec compositum ex materia et forma, ut satis constat ex ipsa ejus ratione (2). Atqui ostendimus Deum esse ipsum esse per se subsistens. Ergo...

Prob. 5.º Compositum ex materia et forma indiget aliquo componente et uniente, et sic dante esse toti composito. Ergo si Deus ex materia et forma componeretur, causam haberet: quod ultra modum omnem absurdum est et insanum et blasphemum et hæreticum.

Antecedens patet, tum quia, docente S. Thoma, quæ secundum se diversa sunt, non conveniunt in aliquod unum, nisi

(1) Vide supra num. 58, pag. 211.

(2) Vide supra num. 56, pag. 209, 210.

per aliquam causam adunantem (1); tum quia nec materia nec formæ potest esse essentialiter in vicem uniri: non materia, quia hæc est pura potentia, quæ proinde per se nihil potest, sed eget omnino causa, a qua uniatur sibi forma, non forma, quia esset magna imperfectio illius, ut sic dependeret natura sua a materia, ut deberet eidem uniri. Nisi forte fingas, talem formam voluntarie pro suo arbitrio se ipsam unire materiæ ad constituendum; quod profecto inauditum atque omnium absurdissimorum absurdissimum foret, et ipsam Dei existentiam ex libera formæ voluntate pendentem faceret (2).

Prob. 6.º Argumentis illis communibus, quæ adversus omnem compositionem, potissimum substantialem urgeri possunt: α) quod omne compositum posterius est suis componentibus, et ex eis dependens, ideoque nequit esse absolute primum; Deus autem est primum ens et summe independentens a quovis alio, et a quo cætera omnia dependent in esse. β) Compositum proinde est essentialiter imperfectum, ac tale, quo perfectius aliud excogitari queat, quodque saltem careret illis imperfectionibus compositioni essentialiter inhærentibus; Deus autem est summum ens, quo nihil melius esse, aut excogitari valet. γ) Compositum, quantum est ex ratione compositionis, dissolubile est, ac proinde desinere potest in esse; at Deo, cujus essentia est esse, repugnat metaphysice non esse. δ) Compositum nequit esse infinitum; quod enim coalescit ex finitis infinitum non est. Atqui quod ex reatibus partibus componitur, coalescit ex finitis; nam singulæ partes componentes aliæ aliarum perfectione carent, quod vero aliqua perfectione sive magna sive parva caret, infinitum non est. Cum ergo Deus infinitus sit in omni perfectione, compositus esse nequit (3).

127. Tria sibi adversus hanc assertionem objicit S. Thomas: α) Quod Deus habeat animam, testante S. Scriptura (4); quod vero habeat animam, est ex materia et forma compositum. β) Deo tribuuntur passiones quædam, ira, gaudium,

(1) S. Thom. 1 p. quæst. 3, art. 7.

(2) Vide P. Suarez, *De Deo*, lib. 1, cap. 4, num. 8.

(3) Cfr. *Ontolog.*, num. 245, pag. 665.

(4) *Hebr.*, cap. 10, vers. 38: *Justus... meus ex fide vivit; quod si subtraxerit se, non placabit animæ mex.*

etc., quæ sunt actus compositi nempe actus organici, ac proinde requirunt compositionem ex anima et corpore. γ) Materia est principium individuationis; Deus autem est individuum ens, suam habens individuationem: unde sequitur, quod materia debeat constare (1).

Verum ad α) respondetur, quod anima tribuitur Deo per similitudinem actus; quod enim volumus aliquid nobis, ex anima nostra est: unde illud dicitur esse placitum animæ Dei, quod est placitum voluntati ipsius. Ad β) respondetur, quod ira et hujusmodi attribuuntur Deo secundum similitudinem effectus: quia enim proprium est irati punire, ejus ira punitio metaphorice vocatur (2). Ad γ) respondetur, assertum illud, cui objectio nititur, quod nempe materia sit principium individuationis, esse valde dubium et controversum atque a plurimis rejectum, prout suo loco vidimus (3). Verum ab his ipsis, qui doctrinam illam sectantur, principium non adhibetur nisi pro formis informantibus, seu pro iis, quæ receptibiles sunt in subjecto, nullatenus vero pro formis per se complete subsistentibus, quæ ex se ipsis individuantur, ut patet etiam in angelis. Deus autem non est forma informans, sed actus purissimus, qui ex sua purissima actualitate individuatur.

§ II.—UTRUM DEUS SIT CORPUS VEL COMPONATUR EX PARTIBUS INTEGRANTIBUS.

128. Quamquam secundum alibi traditam doctrinam omne compositum ex materia et forma, saltem in iis, quæ de facto existunt, sit corpus, ac vicissim; non tamen id ab omnibus admittitur, ab atomistis nempe, dynamistis cæterisque, scholasticum systema hylomorphismi respicientibus. Inter ipsos veteres non omnes concedebant corpori cujuscumque generis essentialiter esse componi ex materia et forma, siquidem innumeri scriptores existimabant possibile esse corpus simplex essentialiter, vel non compositum ex materia et

Statua
questionis
declaratur.

(1) Apud S. Thom. 1 p. quæst. 3, art. 2, arg. 1.º, 2.º et 3.º

(2) S. Thom. 1 p. quæst. 3, art. 2, ad 1.um et 2.um

(3) Vide *Psycholog.*, vol. 3.um, num. 203, pag. 597 et potissimum *Ontolog.*, num. 96, pag. 280 seqq.; num. 98, pag. 286 seqq.

forma, immo vero talia *de facto* esse corpora cœlestia pluri-
mi assererent (1). Ideo ergo necesse fuit hanc quæstionem,
tamquam a præcedenti distinctam, proponere, ut in quacum-
que tandem sententia circa essentialē corporum constitu-
tionem omnis a Deo excluderetur corporea compositio. Ideo
ergo nunc consideramus corpus ut substantiam habentem
trinam molem; nam ejusmodi substantiam, sive adhuc ulterius
constet in sua essentia heterogeneis aliquibus principiis
(materia et forma) sive non, omnes vocant corpus, et con-
traponunt *spiritui* (2). Et sic querimus, utrum Deus habeat
corpus, an vero sit purissimus spiritus, non qualem fingunt
spiritistæ substantiam quamdam tenuissimā atque impercep-
tibilis diffusionis, sed omnis prorsus expertem extensionis,
partium compositionis, molis, corpulentia, etiam invisibilis
et solum cogitabilis.

Adversarii,
contra quos
pugnandum est.

Corpus vel corpoream compositionem Deo tribuerunt
gentiles idololatrae, qui deos fingebant ut homines, deorum-
que honores non hominibus solum, sed animantibus etiam,
atque adeo inferioribus corporibus deferebant, prout vidimus
agentes de polytheismo. Similem errorem docuerunt sæc V.^a
e christianis multi monachi ægyptii, quibus nomen factum
est *anthropomorphitarum*, propterea quod Deo corpus assererent
humano simile (3). Quem errorem discere potuerunt
ab Audæo, qui auctor fuit sectæ *Audianorum* vel *Oðianorum*,
de qua S. Epiphanius scribit (4), sive ipsimet Audiani Deum
corporeum fecerunt, ut docent Theodoretus (5), S. Augu-
stinus (6) et Geñnadius (7), sive non, prout arbitratur

Anthropomor-
phitas.

(1) Vide passim veteres scriptores, cum de corporum essentia
disputant. Et ad calcem voluminis 3.º *Institutionum philosophicarum*
cl. Patris Palmieri habes in appendice de hac re dissertationem cum
longo auctorum catalogo, a P. Tedeschini concinnatam.

(2) Cfr. *Psycholog.*, vol. 3.um, num. 210, pag. 614.

(3) Vide Socrat. (*Histor. eccles.* cap. 7), Sozom. (*Histor. eccles.*
lib. 8, cap. 17), Cassian. (*Collat.* 10, cap. 2 et 5).

(4) S. Epiphani. *de Hæres.* lib. 3 initio (Migne, *Patr. græc.*
tom. 42, pag. 339 seqq.)

(5) *De hæres.* lib. 4, cap. 13.

(6) *De hæres.* cap. 1.

(7) *De dogmat. ecclesiast.* cap. 4.

P. Petavius (1), innixus modo loquendi S. Epiphani: qua de re
consule R. P. Ludovicum De San (2). E Patribus etiam an-
thropomorphismi accusantur Melito Sardensis, Tertullianus et
Lactantius, immo et ipse S. Epiphanius, e quibus Lactantius
facile defenditur (3), et Tertullianus etiam a multis in Catho-
lico sensu explicatur (4). De S. Epiphanio autem nullum
dubium esse potest, nam non solum reprehendit Audæum,
quod imaginem Dei in hominis corpore reponeret, sed etiam,
Deum *incorporeum* et *invisibilem ac pure spiritualem* docet.
Verum quid sit de his, materialistæ ac pantheistæ reales
hodierni, cum nihil immateriale agnoscere volunt, Deumque
cum mundo identificant, turpissime omnium circa præsentem
controversiam errant.

129. PROPOSITIO 2.^A Deus corpus non est, sed puris-
simus spiritus.

Veritas hæc est ab Eclesia definita in concilio Vaticano.
*Sancta Catholica, Apostolica Romana Ecclesia credit, et confi-
teatur, unum esse Deum verum et vërum... qui cum sit una sin-
gularis, simplex omnino et incommutabilis substantia, spiri-
tualis, prædicandus est re et essentia a mundo distinctus* (5).
Quibus in verbis Deus diserte asseritur non solum spiritualis,
sed *simplex omnino*, qualis profecto esse non posset, si
corporeus foret. Et omissis Patrum testimoniis, quæ, qui
volet, videre poterit passim apud Theologos, ratione

Deus corpus
non est.

Probatur 1.º Deus est purus actus excludens omnem
potentialitatem. Atqui corpus vel substantia omnis molem
atque integram extensionem habens, quantum est de se ex

(1) *De Deo*, lib. 2, cap. 1.

(2) *De Deo*, num. 53.

(3) Nam quod ait, contra Stoicos disputans (lib. 1 *de ira Dei*),
Deum habere figuram, eo solummodo spectat, ut intelligatur Deum
esse ens singulare ac personale, cujus sit propria aliqua natura, secus
atque docebant pantheistæ Stoici, quorum doctrinam hic redarguit.
Cl. P. De San (*De Deo*, num. 54).

(4) Vide Kilber (*De Deo uno*, num. 42 seqq.), cl. De San (loc.
nup. cit. num. 53), cl. P. Pesch (*De Deo uno*, num. 144), Kleutgen
(*De Deo ipso*, num. 232).

(5) Conc. Vatic., *Const. de fide cathol.*, cap. 1 (Denzinger
num. 1631). Cfr. conc. Later. IV.^{um}, cap. *Firmiter*.

intrinsicæ sui ratione est in potentia divisionis ac dissolutionis. Ergo impossibile est, ut Deus corpus sit, aut corpus habeat.

Prob. 2.º Præterea actus purus coalescere nequit ex partibus potentialitatem habentibus, quia actus purus et ens potentiale essentialiter ac toto cœlo distant inter se. Atqui partes omnes corpus integrantes ex essentia sua sunt in potentia ad unionem. Ergo ex earum coagmentatione non potest existere actus purus, qualis est Deus.

Prob. 3.º Si Deus esset corpus, vel singulæ partes ejus assignabiles singillatim sumptæ essent entia a se, vel nullæ, vel una ens a se, aliæ vero non. Si primum dicas, singulæ sunt infinitæ, immutabiles, sufficientissimæ ad existendum, actus puri... Deus. Ergo a) cur coalescerent in unum? b) Immo non potuerunt uniri; partes enim uniri nequeunt nisi potentiam passivam unionis habeant, quæ metaphysice repugnat actui puro et immutabili et infinito. γ) Ante unionem fuissent totidem dii. δ) Possent invicem separari, quoties ipsis placeret, et haberentur plures dii. Quorum omnium, nescio, quidnam sit absurdum insaniusve. Si vero contendas nullam ex partibus divinam substantiam integrantibus singillatim esse ens a se: ergo singulæ sunt ab alio, contingentes, finitæ, potentiales... Quis ergo eas fecit? Et quo pacto ex contingentibus necessarium in existendo, et quidem ex exigentia suæ essentia, ex finitis infinitum, ex potentialibus actus purus existere potuit? Si demum una duntaxat pars divinæ substantiæ esset a se, reliquæ ab alio, sola prima est Deus, qui proinde simplex erit; entia enim ab alio non possunt esse Deus, nec ad constitutionem naturæ divinæ pertinere.

His adde argumenta communia omnibus generibus compositionis, quæ in probatione 6.^a præcedentis propositionis exposita reliquimus. Quod si Deus non est corpus, pl-

sed purissimus spiritus.

Quod sit spiritus et quidem spiritus, qui sit substantia longe alterius ordinis, ac corpus, omni carens mole ac partium quarumvis substantialium coagmentatione, extensione diffusioneve quantumvis tenuissima; tum quia hujusmodi entitas venit nomine spiritus; tum quia summa Dei perfectio cogit nos illum spiritum in hoc proprio sensu

dicere; tum denique quia ratio alia quevis præpostera spiritus, quæ omnem penitus partium quarumvis compositionem non excluderet, convenire non posset Deo propter argumenta in hoc et in præcedenti propositione adducta.

130. Adversus certissimam hanc veritatem quædam opponi possunt. a) Sacræ Litteræ diserte tribuunt Deo trinam dimensionem, nam in libro Job dicitur: *Excelsior cælo est, et quid facies? Profundior inferno, et unde cognosces? Longior terra mensura ejus et latior mari* (1). b) Idem alibi innuitur: nam Verbum divinum dicitur *splendor gloriæ et figura substantiæ ejus* (Patris) (2). Atqui figura est qualitas circa quantitatem, ac proinde corpus requirit. Et alibi: *Factamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram* (3). γ) Alias tribuuntur Deo membra corporea, brachium (4), oculi et aures (5), etc. δ) itemque situs corporeus: *Vidi Dominum sedentem* (6), etc., et locus: *Accedite ad eum, et illuminamini* (7); *Recedentes a te, in terra scribentur* (8).

Objectiones solute.

Respondetur, neg. conseq. Nam quidquid corporei Deo tribuitur in sacris Bibliis, interpretandum est per metaphoram et analogiam, intelligendo perfectiones prorsus spirituales. Unde a) cum S. Scriptura *trinam dimensionem Deo attribuit, sub similitudine quantitatis corporeæ quantitatem virtutem ipsius designat; utpote per profunditatem, virtutem ad cognoscendum occulta; per altitudinem, excellentiam virtutis super omnia; per longitudinem, durationem sui esse; per latitudinem affectum dilectionis ad omnia. Vel, ut dicit Dionysius (cap. 9 de divin. nominibus, parum a medio lect. 2.^æ): Per profunditatem Dei intelligitur incomprehensibilitas ipsius essentia, per longitudinem, processus virtutis ejus omnia penetrans, per latitudinem vero, superextensio ejus ad omnia, in*

(1) Job cap. 11, vers. 8, 9.

(2) Hebr. cap. 1, vers. 3.

(3) Genes. cap. 1, vers. 26.

(4) Job cap. 40, vers. 3.

(5) Psalm. 33, vers. 16.

(6) Isaïe cap. 6, vers. 1.

(7) Psalm. 33, vers. 6.

(8) Hierem. cap. 17, vers. 13.

quantum scilicet sub ejus protectione omnia continentur (1). β) Homo autem dicitur ad imaginem Dei factus non ratione corporis, ut Audiani interpretabantur (2), sed secundum id, quo homo excellit alia animalia. Unde sequitur (Genesis I), postquam dictum est: Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram, ut præsint piscibus maris, etc.: excellit autem homo omnia animalia, quantum ad rationem et intellectum, unde secundum intellectum et rationem, quæ sunt incorporea, homo est ad imaginem Dei (3). S. Paulus vero cum Verbum figuram substantiæ Patris dixit, imaginem intellexit, imago autem potest etiam esse spiritalis. γ) Membra etiam et partes corporeæ attribuuntur Deo in Scripturis ratione suorum actuum secundum quandam similitudinem: sicut acus oculi est videre, unde oculus de Deo dictus significat virtutem ejus ad videndum modo intelligibili, non sensibili; et simile est de aliis partibus (4). δ) Etiam ea, quæ ad situm pertinent, non attribuuntur Deo, nisi secundum quandam similitudinem, sicut dicitur sedens propter suam immobilitatem et auctoritatem, et stans propter suam fortitudinem ad debellandum omne, quod adversatur ei (5). Denique ad Deum non acceditur passibus corporalibus, cum ubique sit, sed affectibus mentis, et eodem modo ab eo receditur; et sic accessus et recessus sub similitudine localis motus designant spirituales affectus (6).

§ III.—UTRUM DETUR IN DEO COMPOSITIO REALIS EX ESSENTIA ET PERSONALITATE, AN VERO DEUS SIT SUA ESSENTIA

Adversarii
veræ doctrinæ.

131. Realem distinctionem inter naturam et suppositum seu personam, ac proinde compositionem ex iisdem, inveniit in divinis Gilbertus Porretanus, Pictaviensis episcopus, qui asseruit divinitatem non esse Deum, sed formam, qua Deus est,

(1) S. Thom., 1.^a p., quæst. 3, art. 1, ad 1.um

(2) Apud S. Epiphani., *De hæres.*, lib. 3, init. id. est, hæresi 70, num. 2.

(3) S. Thom., *ibid.*, ad 2.um. Cf. *Psycholog.* vol. 3.um, num. 284, pag. 879, ubi ratio divini imaginis in homine declarata est.

(4) S. Thom., *ibid.* ad 3.um

(5) S. Thom., *ibid.* ad 4.um

(6) S. Thom., *ibid.* ad 5.um

quemadmodum humanitas homo non est, sed forma, qua est homo (1); cujus doctrina damnata est ab Eugenio III, Pontifice Maximo, in concilio Rhemensi anno 1148 (2).

Circa distinctionem inter naturam et suppositum in creatis variæ sunt doctorum virorum sententiæ, aliis eam realem, aliis logicam duntaxat tuentibus: qua de re nunc non est nobis disputandum (3), sed tantum probandum, quod non possit in Deo realis hujusmodi compositio admitti. Fides porro catholica docet nos in Deo non esse unam duntaxat Personam, sed tres, quæ sunt relativæ: utrum autem præter tres hæc subsistentias relativæ agnoscenda sit alia quarta, absoluta et communicabilis, sicut ipsa natura, tribus Personis, controvertitur a Theologis. Nos ergo, qui non possumus abstrusissimas Theologiæ dogmaticæ quæstiones pertractandas suscipere, ita debemus probare identitatem divini naturæ cum supposito, ut quamvis credamus illud trinum ut christiani, non tamen debeamus probare, sed tantum demonstrare identitatem naturæ cum divino supposito, quod Theologis probandum est esse triplex, et hujusmodi suppositum dicimus, et intelligimus Deum; et in hoc sensu quærimus, utrum Deus seu divinum suppositum sit sua essentia (4).

Cæterum, quoniam substantia individua non est penitus idem ac suppositum aut persona, quare in Christo Domino est quidem homo individuus, non tamen suppositum humanum; nonnulli auctores seorsim excludunt a Deo compositionem ex natura et individuatione, quam neque in creatis esse realem alibi demonstravimus (5), et compositionem ex natura et supposito vel subsistentia. Verum equidem non video necessitatem hæc seorsim tractandi, quia utrumque iisdem argumentis æque evinci potest, ut consideranti facile

(1) Vide dogmata Gilberti apud P. Vazquez (In 1.^{am} part. disp. 120, cap. 2), et cl. P. De San (*De Deo uno*, vol. 1, num. 55 in notis.)

(2) Vide S. Bernard. (serm. 80. in *Cantica*, num. 8; et lib. 5 *de Considerat.*), Otton. Frising. (lib. 1, *de gestis Friderici* 1, cap. 46), et Gaudfred. Abb. Claravallens. in relatione actorum concilii Rhemensis ad cardin. Albanens. Cfr. De San, loc. cit.

(3) Vide *Ontolog.* num. 290 seqq.

(4) Cfr. cardin. Tolet. (In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 3, *Dubium primum*), Valentia (In 1.^{am} part. disp. 1, quæst. 3, punct. 3. fin.).

(5) *Ontolog.* num. 115, pag. 350, 351.

et status
quæstionis.

patebit. Et præterea compositio ex natura et individuatione in hoc sensu jam sufficienter exclusa manet ex probata unicitate Dei (1).

132. PROPOSITIO 3.^a In Deo ita excluditur omnis realis compositio ex natura et supposito vel persona, ut Deus sit ipsa sua essentia vel natura.

Deus est ipsa
sua essentia
vel natura.

Teste Ottone Frisingensi, «Romanus Pontifex definivit, ne aliqua ratio in Theologia inter naturam et personam divideret, neve Deus divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi» (2).

Prob. 1.º Quod non est sua essentia, ne habet secundum aliquid sui ad ipsam ut potentia ad actum. Unde et per modum formæ significatur essentia, ut puta humanitas. Sed in Deo nulla est potentialitas, ut supra ostensum est. Oportet igitur, quod ipse sit sua essentia (3).

Prob. 2.º Ideo in rebus creatis, ut multis quidem videtur, substantia vel personalitas non est de essentia naturæ, ac cum ea realem facit compositionem, «quia natura creata vi essentiæ suæ est aliquo modo indifferens, ut sit per se vel aliquo modo in alio, id est, ut sit in proprio vel alieno supposito... Sed hæc indifferentiæ est potentialitas quædam et magna imperfectio». Ergo «locum non habet divina natura, quæ propterea omnino determinata est, ut per se sit in proprio supposito, nec possit ulla ratione esse in alieno».

Explicatur, et probatur Major. Quia in illa sententia licet substantia creata «natura sua postulet proprium suppositum, tamen, salva tota essentia naturæ, potest illo carere, et esse in alieno», ut accidit in humanitate Christi Domini.

Explicatur, et probatur ultima pars consequentis. «Nam licet secundum fidem nostram divina natura communis sit in tribus personis, non tamen per modum indifferentiæ potentialis ad modum essendi per se vel in alio, sed per modum infinitæ actualitatis, ratione cujus postulat tres proprias rationes subsistendi incommunicabiliter, ita ut neque sine illis

(1) Vide supra num. 111, potissimum prob. 3.^a, pag. 370 seqq.

(2) Denzinger, *Enchiridion*, num. 329, pag. 111, ubi vide symbolum a Rhemensi Concilio emissum.

(3) S. Thom., *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 21 fin.

neque aliter, quam cum illis, esse possit. Ergo ratio distinctionis et compositionis suppositi cum natura omnino cessat in natura divina» (1).

Prob. 3.º Quod per essentiam suam est summe perfectum, non habet in se aliquid ab essentia sua distinctum, quo sit suppositum. Sed Deus per essentiam suam est quiddam perfectissimum. Ergo non habet aliquid ab essentia sua re distinctum, quo sit suppositum» (2).

Prob. 4.º «Si divinitas non habet in se perfectionem, qua sit ipse Deus in concreto; erit igitur ipsa aliquid, quod non est Deus». Quale ergo illud erit? Inferius Deo? Ergo aliquid creatum, ac proinde divinitas vel essentia consistit in entitate creata: quo quid absurdius? Erit divinitas aliquid superius Deo? Atqui nihil potest esse majus summo ente possibili et excogitabili. An demum dices eam esse æqualem Deo? Atqui nihil, quod non est Deus, potest æquare Deum. Ergo impossibile est, ut divinitas egeat aliqua realitate superaddita, qua sit Deus in concreto (3).

Vides jam, argumentis hisce pariter excludi realem compositionem ex natura et individuatione, quæ satis etiam exclusa manet ex probata Dei unicitate.

133. Duo sibi objicit S. Thomas adversus hanc veritatem. α) Nihil est in seipso. Sed essentia vel natura divina dicitur esse in Deo. Ergo Deus non est sua essentia. β) Effectus assimilatur suæ causæ, quia omne agens agit sibi simile. Atqui in rebus creatis suppositum non est idem, ac essentia vel natura sua. Ergo neque in Deo.

Primum horum α) sic resolvit S. Thomas: *De rebus simplicibus loqui non possumus, nisi per modum compositorum, a quibus cognitionem accipimus: et ideo de Deo loquentes utimur nominibus concretis, ut significemus ejus subsistentiam, quia apud nos non subsistunt nisi composita, et utimur nominibus abstractis, ut significemus ejus simplicitatem. Quod ergo dicitur, deitas, vel vita, vel aliquid hujusmodi esse in Deo, referendum est ad diversitatem, quæ est in acceptione intellectus nostri, et*

Objectiones
solvuntur.

(1) Suarez, *Metaphys.* disp. 30, sect. 4, num. 5.

(2) Valentia, In 1.^{am} part. disp. 1, quæst. 3, punct. 3.^a, Quarto..

(3) Valentia, *ibid.*, Quinto..

non ad aliquam diversitatem rei (1). Alterum β) vix eget solutione. Effectus enim creati Deum non imitantur nisi deficientissime, et ideo nihil mirum, si quod in creatis invenitur per compositionem, sit in Deo per identitatem.

§ IV.—UTRUM SIT IN DEO COMPOSITIO EX SUBSTANTIA
ET ACCIDENTE.

Adversarii. 134. Affirmativam sententiam tenuerunt quidam Mahometani, prout refert Averroes (2), et notat etiam S. Thomas (3). Verum communis et certissima doctrina negat esse in Deo accidentia realia accidentalemve compositionem.

PROPOSITIO 4.^a Deus ita est purissima substantia, ut nullum suscipere possit accidens nullamque accidentalem compositionem.

Deus ita est
purissima
substantia,
ut nequeat
ullum accidens
suscipere.

Hoc est... in Deo esse, inquit concilium Toletanum XV.^{um}, quod velle: hoc velle, quod sapere. Quod tamen de homine dici non potest. Aliud quippe est homini id, quod est sine velle, et aliud velle etiam sine sapere. In Deo autem non est ita, quia simplex ita natura est, et ideo hoc est illi esse, quod velle, quod sapere.... (4).

Probatur 1.º Quod per essentiam suam est summe perfectum, nihil ultra potest accidentaliter accipere. Atqui Deus est per essentiam suam summe perfectum. Ergo... (5).

Minor certa est ex superius probatis; Major vero per se innoscit, quia quod per essentiam summe est, habet per eandem essentiam quidquid perfectionis per accidentia advenire fingi possit. Quæ est ratio S. Leonis. *Solus Deus nullius participationis est indigens. De, quo quidquid digne utcumque sentitur, non qualitas est, sed essentia. Incommutabili enim nihil accedit, nihil deperit, quia esse illi, quod est semper*

(1) S. Thom. 1 p. quest. 3, art. 3, ad 1.um

(2) Averroes, lib. 12 *Metaphys.* text. 39.

(3) *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 23 fin.

(4) Apud Denzinger, num. 240, pag. 80.

(5) Cfr. S. Thom. *Contr. Gent.*, lib. 1, cap. 23 initio; de potent. quest. 7, art. 4, *Prima ratio* et 1 p. quest. 3, art. 5, *Secunda ratio*.

aternum, semper proprium ei est (1). Et brevius S. Cyrillus Alexandrinus: *Accidens Deo nullum inesse potest; perfecto enim ex se ipso nihil potest accidere* (2).

Prob. 2.º Substantia recipiens accidens comparatur ad illud, sicut potentia ad actum. Ergo si in Deo darentur accidentia realia, necessario esset admittenda aliqua potentia passiva. Atqui repugnat quævis potentialitas actui puro. Ergo... (3).

Prob. 3.º Si Deus suscipere aliquod accidens posset, illud vel causaretur ab aliqua externa causa, vel ab ipsa divina natura per dimanationem. Atqui utrumvis est absurdum. Primum quidem, quia causa prima nullius alterius causæ actioni subijci potest. Alterum vero, tum quia dimanationes hujusmodi, utpote quæ in aliquo vero sensu tribui solent ipsi causæ deficienti rei illius, ex cujus natura procedunt (4), increato enti convenire non possunt; tum quia dimanationes accidentium necessario supponunt naturam potentialem atque ulterius perfectibilem, qualis certe non est divina.

Itaque intelligamus Deum si possumus, quantum possumus, sine qualitate bonum, sine quantitate magnum, sine indigentia creatorem, sine situ præsentem, sine habitu omnia continentem, sine loco ubique totum, sine tempore sempiternum, sine ulla sui mutatione mutabilia facientem, nibilque patientem. *Quisquis Deum ita cogitat, etsi nondum potest omni modo invenire, quid sit; pie tamen cavet, quantum potest, aliquid de eo sentire, quod non sit... Alia, quæ dicuntur essentia sive substantia, capiunt accidentia, quibus in eis fiat vel magna vel quancumque mutatio; Deo autem aliquid ejusmodi accidere non potest, et ideo sola est incommutabilis substantia vel essentia, qui Deus est, cui perfectio ipsum esse, unde essentia nominata est, maxime ac verissime competit* (5). Et alibi: *Proinde*

(1) S. Leo epist. 91 ad Turribium asturicens., cap. 9.

(2) S. Cyrill. *Thesauri* lib. 11, cap. 1.

(3) S. Thom. 1 p. quest. 3, art. 6, *Ratio prima; Contr. Gent.*, lib. 1, cap. 23, *Item omne subjectum... de potent.* quest. 7, art. 4, *Tertia ratio*.

(4) Vide *Ontolog.* num. 321, 322, pag. 925.

(5) S. Agust., de *Trinit.* lib. 3, cap. 1, num. 2; cap. 2, num. 3.

si dicamus, æternus, immortalis, incorruptibilis, immutabilis, vivus, sapiens, potens, speciosus, justus, bonus, beatus, spiritus, horum omnium nocissimum, quod posuit, quasi tantummodo videtur significare substantiam, cætera vero hujus substantiæ qualitates: sed non ita est in illa ineffabili simplici que natura. Quidquid enim secundum qualitates illic dici videtur, secundum substantiam vel essentiam est intelligendum. Absit enim, ut spiritus secundum substantiam dicatur Deus, et bonus secundum qualitatem: sed utrumque secundum substantiam. Sic omnia cætera, quæ commemoravimus (1).

Objectiones
solutæ.

135. **Objic. 1.º** Ubi est quantitas et qualitas, ibi est accidens. Atqui necesse est in Deo admittere quantitatem aliquam et qualitatem. Nam in divinis datur æqualitas, v. g., inter divinas Personas, et inæqualitas, quia Deus creatoris est longe major: datur etiam similitudo, nam omnia quadantenus assimilantur Deo. At æqualitas et inæqualitatis fundamentum est quantitatis, similitudinis vero qualitas (2). Ergo.

Respondeo, neg. Minor., vel dist. Datur quantitas et qualitas formalis, *neg.*: virtualis, vel quomodolibet vocetur, sita in perfectione substantiali secum identificante etiam quidquid perfectionis esse potest in formali quantitate, *conc.* Ex quo patet, quid respondendum sit ad probationem. Nam ejusmodi quantitas virtualis sufficit ad fundandas illas denominationes æqualitatis et inæqualitatis ac similitudinis, etc. (3).

Objic. 2.º Quod in uno est accidens, nequit esse in alio substantia. Sed sapientia, justitia, etc., sunt accidentia in creatis. Ergo non possunt esse substantia in Deo.

Respondeo, dist. Major. Si sermo sit de rebus ejusdem ordinis ac prædicamenti, *trans.*; si sermo sit de rebus diversissimi ordinis, quæ in nullo prædicato conveniunt univoce *neg.* Et concessa Minore, *neg.* conseq. Deus est extra omne prædicamentum, et solum analogice convenit cum creaturis,

(1) S. August., *de Trinit.* lib. 15, cap. 5, num. 8. Cfr. *ibid.* num. 7.

(2) Apud S. Thom., *de potent.*, quæst. 7, art. 5, arg. 10.

(3) Cfr. S. Thom., *de potent.*, loc. cit. ad 10.um; *ibid.* art. 4, ad 6.um

sicut etiam sapientia et justitia divina, etc., cum quibuslibet aliis prædicatis respondentibus in rebus creatis (1).

Objic. 3.º In quolibet genere est unum primum, ad quod reliqua tamquam ad principium revocentur. Ergo sicut substantiæ omnes creatæ habent primum principium in divina, ita etiam varia accidentium genera reducentur ad alia similia accidentia divina tamquam ad prima sui principia.

Respondeo, dist. anteced. In quolibet genere est unum principium, quod sit relative tantum primum, *trans.*; quod sit absolute primum, *subdist.* Et ejusmodi primum principium est intra illud ipsum genus, *neg.*; est extra omne genus, *conc.* Et *neg.* conseq. Primum absolute principium omnium prædicamentorum est in Deo: necesse tamen non est, ut in eo singulis rerum generibus totidem principia respondeant. Sed sicut nec ipsi substantiæ creatæ respondet substantia increata, quæ pertineat ad prædicamentum, sed longe altioris ordinis, ita etiam hæc eadem ineffabilis substantia, omnem secum identificans perfectionem possibilem, est principium primum omnis perfectionis creatæ, sive substantialis sive accidentalis (2).

Objic. 4.º S. Augustinus non semel affirmat, non omnia, quæ de Deo prædicantur, secundum substantiam dici. Ergo agnoscit in Deo accidentia. — **Respondeo, dist. antec.** Non omnia dicuntur secundum substantiam, prout hæc opponitur divinis relationibus, *conc.*; prout hæc opponitur accidentibus, *neg.* Ipsemet S. Doctor præbet nobis hanc explicationem: *In Deo*, inquit, nihil quidem secundum accidens dicitur, quia nihil ei accidit; nec tamen omne, quod dicitur, secundum substantiam dicitur. Dicitur enim Ad aliquid (id est per relationem), sicut Pater ad Filium (3).

Objic. 5.º Hæc S. Damasceni sententia est: Quæcumque... de Deo per affirmationem dicimus, non Dei naturam, sed quæ circa naturam illius sunt, ostendunt. Ita sive bonum, sive justum, sive sapientem, sive quodcumque tandem aliud dixeris,

(1) Cfr. S. Thom., 1 p., quæst. 7, art. 6, ad 1.um

(2) Cfr. S. Thom., 1 p., quæst. 3, art. 6, ad 2.um; *de potent.*, quæst. 7, art. 4, ad 7.um

(3) S. August., *de Trinit.*, lib. 5, cap. 5, num. 6.

non Dei naturam, sed quæ circa naturam sunt, exponis (1). Atqui quæ circa naturam sunt, videntur esse accidentia.

Respondeo, mentem S. Doctoris esse, quod Dei substantia, prout est in se, non potest a nobis cognosci, sed prædicata, quæ ei nos tribuimus, exprimere attributa, quæ instar accidentium concipiuntur, et significantur a nobis.

Objic. 6.º Sapientia, bonitas, iustitia pertinent ad genus qualitatis. Ergo etiam in Deo exprimentur aliquid de genere qualitatis, nempe accidens. Prob. consequ., quia nequit prædicari differentia et species, nisi prædicetur etiam ipsum genus, sicut nemo potest prædicari homo, nisi prædicetur animal. Si ergo de Deo prædicatur peculiaris ratio qualitatis, nempe bonitas, sapientia, iustitia, etc., etiam genus ipsum qualitatis et accidentis prædicandum est.

Respondeo, *dist.* anteced. Sapientia, bonitas, iustitia humana et creata, *conc.*; sapientia, etc., prout abstractius concipitur ut prædicabilis de Deo et creaturis, *neg.* Et *neg.* consequ. Licet bonitatis humanæ et sapientiæ et iustitiæ, qualitas sit genus; non tamen est genus eorum, secundum quod de Deo prædicatur, eo quod qualitas, in quantum huiusmodi, dicitur ens, eo quod inheret aliquoties subjecto. Sapientia autem et iustitia non ex hoc nominantur, sed magis ex aliqua perfectione vel ex aliquo actu; unde talia veniunt in divinam prædicationem secundum rationem differentiam et non secundum rationem generis. Et propter hoc Augustinus dicit (V. lib. de Trinit., cap. 1, circa fin.): *Intelligamus, quantum possumus, sine qualitate bonum, sine quantitate magnum* (2). Probatio consequentis simili modo distinguenda est. Nequit prædicari differentia et species, nisi prædicetur ipsum genus, cum sermo est de univocis rationibus, *conc.*; de rationibus non univocis, *neg.* Iustitia enim et sapientia, etc., non univoco prædicantur de Deo et creaturis, et propterea non important in eo rationem genericam qualitatis, sed puram rationem specialem perfectionis, quæ continetur in iustitia, bonitate, etc. (3).

(1) S. Joann. Damascen., *De orthodoxa fide*, lib. 1, cap. 4.

(2) S. Thom., *de potent.*, quest. 7, art. 4, ad 2.um

(3) Cfr. S. Thom., *ibid.*, ad 3.um

Objic. 7.º Illud, sine quo potest intelligi aliquid, accidentaliter de eo prædicatur. Atqui Deus potest intelligi, quin cogitetur esse bonum, sapientem, justum, etc. Ergo.

Respondeo, *dist.* Major. Illud, sine quo potest aliquid intelligi complete secundum essentiam, accidentaliter de eo prædicatur, *conc.*; sine quo potest intelligi aliquid incomplete duntaxat atque imperfectissime, *neg.*

Contradist. Minor. Deus potest intelligi complete, quin cogitetur esse bonum, *neg.*; imperfecte, *subdist.*; quin cogitetur expresse esse bonum, etc., *conc.*; quin cogitetur saltem confuse et implicite esse bonum, etc., *neg.* secundum superius traditam sententiam de mutua inclusione attributorum essentiaque divinæ.

Objic. 8.º Actiones divinæ ad extra, ut creatio, justificatio, etc., non possunt præ se ferre aliquid substantiale, secus enim cum substantia Dei sit æterna, etiam actiones ejusmodi forent æternæ. Ergo dicendæ sunt accidentales. Vel aliter eadem difficultas sic proponi potest. Quidquid advenit alicui rei post esse completum, inest ei accidentaliter. Sed quædam adveniunt Deo ex tempore, ideoque post esse completum, ut esse Creatorem, Dominum, etc. Ergo hæc Deo insunt accidentaliter.

Respondeo, *dist.* antecedens. Actiones divinæ secundum quod dicuntur ex parte Dei, non possunt præ se ferre aliquid substantiale, *neg.*; secundum quod sunt ex parte termini et creaturæ, *conc.* Et *neg.* consequ. Actio enim divina est tantæ eminentiæ, ut quamvis secundum id, quod se tenet ex parte Dei, sit æternum et ipsa ejus substantia, non ponat tamen extrinsecus terminum et effectum nisi pro tempore a sanctissima illius voluntate decreto. Et similis esto responsio ad eandem difficultatem sub altera forma propositam, quia per denominationes illas temporaneas nihil reale ab ipsa substantia distinctum Deo advenit, sed tantum nova relatio rationis (1).

(1) Vide Suarez, *Metaphys.* disp. 30, sect. 5, num. 5.

§ V.—UTRUM IN DEO ADMITTENDA SIT COMPOSITIO
LOGICA EX GENERE AC DIFFERENTIA.

Status
questionis

136. Exclusimus hactenus a Deo reales omnes compositiones; operæ pretium est nunc, ut ad logicas gradum faciamus. Et primo quidem occurrit ea celebris controversia, utrum admitti possit in Deo compositio ex ratione generica et differentia, quæ in essentiis rerum creaturarum inest, et ex communissima sententia dicitur esse non realis (1), nec formalis ex natura rei, sed rationis tantum cum fundamento in re (2). Quæ controversia etiam proponitur sub illis terminis, *utrum Deus sit in aliquo genere vel prædicamento*; nam quæ sunt in prædicamento vel summo aliquo rerum genere, solent habere essentiam ex genere ac differentia specifica compositam: si quidem res omnes ad quodvis prædicamentum pertinentes, habent suas quæque species, quæ genere constant et differentia, genere, inquam, per quod inter se conveniant, et differentia, per quam discriminentur. Et sic etiam, si Deus est in aliquo prædicamento cum cæteris rebus, constabit genere communiter prædicabili de omnibus, ac propria differentia, per quam a rebus omnibus creatis distinguatur.

et variae
opiniones.

Itaque Deum esse in genere putarunt Bachonius, Robertus Holkot, Rubionensis, Gregorius Ariminensis, Marsilius, Gabriel Biel et Major (3), quibus adhaerent e nostris Arriaga (4) et Izquierdo (5), et a quibus solum propter auctoritatem contrariæ opinionis recedit P. Petrus Hurtadus (6). Innumeri enim sunt et gravissimi auctores, qui negant Deum esse posse in genere aut prædicamento, atque adeo componi posse ex genere ac differentia: præcipui sunt Magister Sententiarum (7), Albertus M. (8), Alexander Halensis (9),

- (1) Vide *Ontolog.*, num. 115, pag. 350 seqq.
 (2) Vide *Ontolog.*, num. 117, 118, pag. 361, 364 seqq.
 (3) Apud P. Fassol., in 1.^{am} part. quest. 3, art. 5, dub. 2.
 (4) *De Deo*, disp. 2, num. 73.
 (5) *De Deo*, tract. 5, disp. 11, quest. 5, prop. 2.
 (6) *Metaphys.*, disp. 9, sect. 4 fin.
 (7) 1.º dist. 8.
 (8) 1.º dist. 8, art. 7, ad 3.um, et art. 32.
 (9) 1.º p. quest. 48, membr. 4, art. 3, paragr. 2.

S. Thomas (1), S. Bonaventura (2), Ægidius (3), Richardus (4), Henricus (5), Scotus (6) alique antiqui Scholastici (7); Thomistæ universi cum Capreolo (8), Cajetano (9), Sylvestro Priarate (10), Bañez (11), Ferrariensi (12); Scotistæ quoque omnes (13), et nostrates demum communiter cum Fonseca (14), Molina (15), Cardin. Toledo (16), Suarez (17), Vazquez (18), Valentia (19), Gil (20), Rubio (21), Conimbricensibus (22), Fassolo (23), Recupito (24), Soarez lusitano (25), etc., etc. Quos omnes præverant plures Ecclesiæ Patres, ut S. Clemens Alexandrinus (26), S. Cyrillus Alexandrinus (27), Cassiodorus (28), S. Bernardus et S. Anselmus. Schola denique Oxoniensis tam firmiter huic adhæserat sententiæ, ut inter

- (1) 1.º p. quest. 3, art. 5; 1.º dist. 8, quest. 4, art. 2; 1.º dist. 19, quest. 4, art. 2; *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 25; *de potent.*, quest. 7, art. 3; *Compens. Theolog.*, cap. 12.
 (2) 1.º dist. 8, secunda pars, art. unic. quest. 2.
 (3) 1.º p. 2 partis, quest. 3 init.
 (4) 1.º dist. 8, quest. ultim.
 (5) In *Summ.* art. 26, quest. 2; art. 28, quest. 3; art. 32, quest. 5.
 (6) 1.º dist. 8, quest. 3, *Tenoco opinionem*...
 (7) Apud Fassol. In 1.^{am} part., quest. 3, art. 5.
 (8) 1.º dist. 8 quest. 2, art. 1, conclus. 4.^a
 (9) In 1.^{am} part., quest. 3, art. 5.
 (10) *Ibid.*
 (11) In 1.^{am} part. quest. 3, art. 5.
 (12) In lib. 1.um *Contr. Gent.*, cap. 25.
 (13) Vide Mairium, *Logic.* disp. 7, quest. 1, num. 7.
 (14) *Metaphys.* lib. 5, cap. 8, quest. 1, sect. 2.
 (15) In 1.^{am} part., quest. 3, art. 5.
 (16) In 1.^{am} part. quest. 3, art. 5.
 (17) *Metaphys.* disp. 30, sect. 4, num. 30 seqq.
 (18) In 1.^{am} part. disp. 22, cap. 3.
 (19) In 1.^{am} part. disp. 1, quest. 3, punct. 5.
 (20) *De Deo*, lib. 2, tract. 4, cap. 7.
 (21) *Logic.*, cap. 5, *de substant.*, quest. 2, num. 12 seqq.
 (22) *Dialect.*, *De prædicament.*, quest. 2, art. 2.
 (23) In 1.^{am} part. quest. 3, art. 5, dub. 2.
 (24) *De Deo*, lib. 2, quest. 8.
 (25) *Logic.*, tract. 5, disp. 1, sect. 2, paragr. 5.
 (26) In *Psalm.* 2 super *Dominus dixit ad me*.
 (27) Epist. ad Fratres de Montibus Dei, circa fin.
 (28) *Monolog.* cap. 26.

alios articulos hunc ordine 15.um ceu erroneum damnaverit: *Quod prima causa sit in genere, et non extra genus* (1).

Cæterum variant iudicia doctissimorum virorum circa opinionem affirmantem esse Deum in genere. P. Toletus eam periculosam et quasi erroneam dicit, eo quod pugnet cum ecclesiasticis documentis decernentibus Deum esse omnino simplicem, quæ mox producemus ad demonstrandam summam Dei simplicitatem. Alii, ut P. Molina negat opinionem istam tam gravi censura dignam esse. Alii, e quorum numero est P. Valentia, existimant controversiam non tam esse de re, quam de nomine (2). Verum etiamsi lis foret de sola voce, sine gravissimis rationibus deserenda non est communis sententia.

137. PROPOSITIO 5.^a *Deus non est saltem directe in illo genere vel prædicamento, nec proinde admittit compositionem ex genere ac differentia.*

Deus non est
directe
in genere vel
prædicamento,

Dicitur *saltem directe*, quia ut alibi explicatum reliquimus, tripliciter aliquid potest in prædicamento constitui, directe indirecte ac reductive (3); et controversia hic præcipue est

(1) Ita refert Baconus, 1.º dist. 8, quæst. unic. art. 2, paragr. 1.º

(2) «Videtur, inquit (loc. cit., paragr. *Hoc posito*) controversia hæc non tam esse de re, quam de nomine. Nam quod ad rem ipsam attinet, convenit inter omnes Theologos de duobus. Unum est, communissimam rationem substantiæ, et etiam spiritualis substantiæ, eodem nomine et quidditative etiam (eo modo, quo nos quidditatem Dei cognoscimus) et proprie prædicari de Deo et de aliis substantiis, quæ sunt in genere prædicamenti substantiæ, atque etiam de angelis, qui sunt substantiæ spirituales. Alterum est, Deum non ita includi, et contineri illa ratione substantiæ, aut substantiæ spiritualis, sicut continentur aliæ substantiæ creatæ, atque adeo etiam angeli. Nam Deus, cum sit infinitus, habet etiam perfectionem omnium aliorum generum eminentissimo modo. Substantiæ autem creatæ, atque adeo etiam angeli, includuntur, et limitantur illa ratione communi substantiæ. Siquidem cum finite res sint, minime habent perfectionem etiam quorumcumque aliorum generum. Jam igitur, cum de his duobus, quod ad rem attinet, inter omnes conveniat, controversia est solum de nomine, utrum scilicet propter primum illud debeamus dicere, quod Deus sit in genere substantiæ, an vero propter secundum debeamus id negare».

(3) Vide *Logic. Minor.*, num. 53, pag. 186; *Ontolog.* num. 272, pag. 787.

in primo sensu: utrum autem et quatenus possit Deus esse in prædicamento reductive, postea breviter dicitur.

Prob. 1.º Omnis ratio generica admixtam habet potentialitatem, et consequenter quidquid constat genere ac differentia, ex actu et potentia constitutum concipi debet. Atqui nulla concipi potest in Deo potentialitas, nulla in divinis perfectionibus compositio ex actu et potentia. Ergo....

Minor certa est. Major vero probatur, quia nulla ratio generica est completa nisi per adjectam aliquam differentiam. Jam vero quod complendum est, potentiale est, et ad id, per quod completur, se habet, sicut potentia ad actum, ut necessario sequitur ex notione ipsa generis ac differentiæ (1). Hac ratione utuntur S. Thomas, Albertus M., Richardus et Ægidius.

Dices cum Gregorio apud P. Vazquez, potentialitatem istam, etiamsi detur in Deo genus et differentia, tandem non esse in ipso Deo, sed in intellectu concipiente, qui divinas perfectiones diversis rationibus representat ita se habentibus inter se, sicut genus et differentia. In quo simile quiddam fit, ac cum distinguimus in Deo diversa attributa, quæ re ipsa non diversificantur. Idque totum procedit ex intellectu nostri limitatione, qui non potest divina intelligere nisi ad modum ac per species rerum creaturarum.

Verum respondeo in primis, argumentum, si quid valeret, æque probare, quod genus et differentia neque in creatis arguunt compositionem, utique logicam, ex actu et potentia, quod est contra unanimum omnium sensum. Deinde vel adest in divinis perfectionibus ac rationibus diversis fundamentum aliquod a parte rei, ut aliæ instar generis, aliæ instar differentiæ apprehendantur, vel non. Si nullum est fundamentum, nulla reapse est generis ac differentiæ compositio, nec recte dicitur Deus esse in genere. Si autem adest fundamentum, jam id ponit aliquid Deum omnino decens, perfectionem nempe aptam concipi ut potentiam passivam et perfectibilem per alterius actus receptionem. Et sic quamvis ejusmodi potentia et actus se non distinguantur,

(1) Vide *Logic. Minor.*, num. 45, pag. 166; *Logic. Major.*, numero 182, pag. 735.

nec proinde
componitur ex
genere
ac differentia.

sicut nec distinguuntur in creatis, in quibus etiam ratio generis et differentie unam realem essentiam constituit, erit tamen verum, adesse in Deo aliquam perfectionem, quæ respectu alterius se habeat, sicut se habet v. g. ratio animalis in homine respectu rationalis, quæ proinde non propterea quod talis perfectio sit, identificat secum aliam perfectionem, sed per actum distinctum differentie. Atqui quælibet perfectio in Deo est ipse Deus, quæ per suam essentiam connectitur cum omni alia perfectione.

Quare nec est paritas inter distinctionem rationum ac perfectionum divinarum etiam cum fundamento in re et inter compositionem ex genere ac differentia. Distinctio rationum cum fundamento hoc solum importat, adesse in Deo talem tantamque perfectionem, quæ sive ob limitationem intellectus humani sive ex imperfectione specierum intelligibilium, non possit a nobis unico actu representari, sed requirat plures actus: quod profecto maxime commendat, nedum dedecet majestatem Dei. At compositio ex genere ac differentia, si vere detur in Deo, importat quidem excellentiam nature ac perfectionem, quæ diversis rationibus (generis ac differentie) exprimitur, talem tamen, quæ cum fundamento in re possit, immo et debeat non solum seorsim ac distinctis actibus intellectualibus exhiberi, sed etiam apprehendi partim ut potentiale atque ulterius determinabile, partim ut actuans ac determinans: quod sane imperfectionem sonat in ea natura, in qua *nihil est nec esse potest*, ac proinde nec præbet fundamentum, ut *concipiatur* potentiale, sed purissime et undequaque actuale.

Prob. 2.^a Quæ sunt in aliquo genere cum aliis, conveniunt cum illis univoce. Atqui nullus est conceptus univocus Deo et creaturæ, ex superius probatis. Ergo...

Prob. 3.^a Hæc est proprietas generis ac differentie, ut mutuo a se invicem præscindant, et nec genus ullatenus differentim, nec differentia generis rationem et perfectionem comprehendat. Atqui non potest in Deo admitti ea compositio, cujus extrema hoc pacto a se invicem præscindant; tum quia jam superius ostendimus mutuam inclusionem attributorum et essentie divinæ; tum quia si ratio generis præscindit a perfectione differentie, non potest esse infinita, quia caret aliqua

perfectione (ut omittam nunc rationem generis etiam ex sua potentialitate non posse simpliciter infinitam esse in perfectione); et similiter ratio differentie infinita simpliciter non erit. Unde sequitur, nec ipsam substantiam, utpote ex partibus non simpliciter infinitis compositam, posse infinitam esse (1).

Dices. Infinitas nequit obstare, quominus Deus sit in prædicamento: siquidem si daretur linea infinita, cur non posset admitti in prædicamento æque, ac linea finita?

Respondeo, *disting.* assertum; infinitas partialis, ut ita dicam, vel in una particulari linea perfectionis, *trans.*; infinitas simpliciter essentie, nimirum secundum omnem quemcumque gradum et lineam perfectionis, qualis est infinitas Dei, *neg.* Et *neg.* paritatem adjecte rationis.

Prob. 4.º *Si Deus sit in genere, aut est in genere accidentis, aut in genere substantie. In genere accidentis, non est, accidens enim non potest esse primum ens et prima causa. In genere etiam substantie esse non potest;* quia in ipsa ratione substantie Deus et substantia prædicamentalis diversificantur. Nam *Deus est secundum suam substantiam et essentiam ipsum esse per se subsistens.* At substantia prædicamentalis, seu *quæ est genus, non est ipsum esse; alias omnis substantia esset esse suum, et sic non esset ullum esse causatum ab alio,* quandoquidem ratio generis salvari debet in omnibus, *quæ sub genere continentur* (2).

Dices. Ratio suprema generis substantie prædicamentalis posset esse, non præcise substantia, quæ non est suum esse, quemadmodum ratio ista supponit, sed potius substantia, vel ens per se stans, prout præscindens, ab hoc, quod sit vel non sit suum esse seu ipsum esse per se subsistens, sub qua suprema ratione continentur deinde tamquam supremae species substantia, quæ est suum esse, Deus, et substantia, quæ non est suum esse, videlicet creata et finita.

Respondeo, *neg.* prorsus assertum, immo dato etiam asserto, negandum esset illatum. Nam etiamsi ratio suprema prædicamenti substantie foret ens per se stans, prout præscindens ab hoc quod sit suum esse, vel non; certum est, sub

(1) Cfr. Suarez, *Metaphys.* disp. 30, sect. 4, num. 72.

(2) S. Thom., *Contr. Gent.* lib. 1, cap. 25, *Amplius si Deus...*

genere, hoc pacto præcisive se habente, non posse stare *ens essentialiter includens* in suis notis suum *esse* aut *esse* per se subsistens, qualis est substantia divina. Sicut sub genere animalis *præscindentis* a rationalitate vel irrationalitate non posset constitui animal (si quod esset), quod se ipso formaliter per suam essentiam, et non per adjectam differentiam, foret rationale.

Prob. 5.º Genus, in quo Deus poneretur, esset vel ratio entis, vel aliquid ex decem vulgaris prædicamentis, nam nulum aliud præterea admittitur. Atqui nihil horum dici potest. *Non ens*, quia notio entis, ut suo loco probatum est, non est generica nec univoca, sed analoga (1). *Non aliquid ex decem prædicamentis*, quia hoc proprium est singulorum istorum prædicamentorum, ut unumquodque sæ solius lineæ perfectionem contineat, substantia nempe solam substantialem, qualitas solam qualitatis, et ita porro: et propterea ratio quævis prædicamentalis non potest esse quaquaversus ac simpliciter infinita. Atqui in primis substantia divina comprehendit nobilissimo modo per suam essentiam perfectionem etiam in accidentibus repertam, ut probatum manet in præcedenti paragrafo; et generatim nullum est in Deo prædicatum reale exprimens perfectionem sic omnino restrictam ad unam lineam, quemadmodum constat ex mutua inclusione perfectionum divinarum superius probata. Ergo...

Et hæc quidem satis, opinor, probant, Deum non posse esse directe in genere vel prædicamento, tamquam contentum in illo. Si jam quæras,

Utrum dici queat Deus pertinere reductive ad genus sive substantia sive etiam cæterorum, saltem qualenus est primum principium omnium illorum; S. Thomas affirmat saltem his. Licet Deus non pertineat ad genus substantiæ quasi in genere contentum, sicut species vel individuum sub genere continentur; potest tamen dici quod sit in genere substantiæ per reductionem sicut principium, et sicut punctum est in genere quantitatis continuæ, et unitas in genere numeri; et per hunc modum est

(1) *Ontolog.*, num. 68, pag. 175 seqq.

mensura substantiarum omnium, sicut unitas numerorum (1). Quibus omnino similia docet in Commentariis in Magistrum Sententiarum (2). Alibi autem, in posteriori opere, prorsus oppositum videtur docere: *Quod autem Deus*, inquit, *non sit in genere per reductionem ut principium, manifestum est ex eo quod principium, quod reducitur ad aliquod genus, non se extendit ultra genus illud; sicut punctum non est principium nisi quantitatis continuæ, et unitas, quantitatis discretæ. Deus autem est principium totius esse, ut infra ostendetur* (quæst. XLIV, art. 1). Unde non continetur in aliquo genere, sicut principium (3). Circa quæ loca nonnulli cum Capreolo (4), Cardin. Toletio, Fonseca, etc., putarunt S. Doctorem in *Summa* mutasse sententiam, quam in prioribus scriptis tradiderat. Alii vero, ut Cajetanus, Bañez, Fassolus, etc., conantur loca in speciem opposita conciliare, dicentes S. Thomam in *Summa* negasse Deum esse reductive atque ut principium in prædicamento, videlicet tamquam contentum in eo vel restrictum ad unum prædicamentum, quia reapse omnium est principium; alibi autem assertuisse, verum intelligendo, quod Deus sit reductive ac tamquam principium non contentum in genere aliquo, sed continens omnia, et sic esse in omnibus prædicamentis per quamdam appropriationem in substantia, quæ magis appropinquat Deo.

Equidem facile concesserim in doctrina ipsa S. Doctoris pugnam non esse; utrum autem non mutandum esse censerit modum priorem loquendi, sapientioribus judicandum relinquo. Nam in eadem *Summa* paulo post repetit doctrinam in duobus prioribus locis traditam, sed negando semper, quod sit in genere etiam ut principium: *Deus, inquit, non se habet ad creaturas sicut res diversorum generum, sed sicut id, quod est extra omne genus et principium omnium generum* (5). Item: *De Deo negatur esse in eodem genere cum*

(1) S. Thom., *de potent.*, quæst. 7, art. 3, ad 7.um

(2) 1.º dist. 8, quæst. 4, art. 2, ad 3.um

(3) S. Thom. 1 p. quæst. 3, art. 5, fin. corp.

(4) Apud P. Hieron. Fassol., in 1.^{am} part. quæst. 3, art. 5, dub. 3, num. 11.

(5) S. Thom. 1 p. quæst. 4, art. 3, ad 2.um Cfr. 1 p. quæst. 3, art. 6, ad 2.um

aliis bonis, non quod ipse sit in alio genere, sed quia ipse est extra genus et principium omnis generis (1). Et lectorem remittit præcise ad quæstionis 4.^m art. 5.um, de quo versatur hæc nostra controversia. Quibus ex testimoniis videtur S. Thomas hunc tandem loquendi modum prætulisse, ut dicamus Deum ita esse principium omnium generum ac prædicamentorum, ut sit extra omne genus, ac proinde nullatenus sit in genere, ne reductive quidem. Quidquid sit de his, quamquam lites de voce detestor, hæc mea sententia est, si cum Deum reductive ponis in prædicamento, nihil aliud intendis, nisi quod Deus sit principium, efficiens utique, omnium generum prædicamentorumque; loquere per me, quomodo velis. Illud autem adjunctum velim, formulam hanc loquendi, esse in prædicamento reductive, esse solemnem et usitatissimam in Philosophia, et in cæteris casibus generatim importare imperfectionem, ac ea dicuntur poni reductive in prædicamento, quæ non sunt entia completa, sed tantum vel partes aut principia constitutiva, ut v. g. materia prima, vel via ad res completas, ut v. g. motus (2); quo pacto etiam punctum dicitur esse in prædicamento quantitatis, ut initium ac terminus ejus. Quare quamvis ejusmodi imperfectio satis amoveatur, cum dicitur Deus esse in prædicamento reductive solum tamquam principium efficiens, equidem malim, cum de Deo agitur, cautissime vitari locutiones minus bene sonantes, easque adhiberi, quæ digniores sunt infinita Majestate. Et sic multi graves Doctores, ut card. Toletus, Fonseca, Rubio, etc., simpliciter negant Deum etiam reductive ac tamquam principium pertinere posse ad prædicamentum.

138. **Objic. 1.º** Deus certe differt a creaturis. Ergo aut numero tantum, aut numero et specie, aut etiam genere. Si primum et alterum eligas, profecto continetur Deus in genere; nec minus, si tertium velis, quia eatenus differret Deus

(1) 1 p. quæst. 6, art. 2, ad 3.um

(2) Vide *Cosmolog.*, num. 282, pag. 1015, et ibi laudatum testimonium S. Thomæ ex 3.^a *Physicor.*, lect. 1, paragr. 2. Lege etiam S. Bonaventuram 2.º dist. 24, art. 2, quæst. 1. fin., quem locum scriptum habes in *Logica Minori*, num. 53, pag. 187.

genere a cæteris rebus quatenus spectaret ad aliquid aliud genus diversum. Ergo...

Respondeo, conc. conseq. quoad omnia membra, quia Deus non solum numero, sed plus quam specie ac toto genere differt ab omni re creata; improbatorem autem tertii membri prorsus nego, quia ut Deus diversificetur ab omnibus rebus creatis, necesse non est, ut aliquid genus distinctum constituat ipse, sed sufficit, ut sit extra omne possibile genus.

Objic. 2.º Deus est substantia, secundum puram illam ejus rationem per se standi seu non inbarendi alteri, quæ perfectio simpliciter simplex est (1). Atqui substantia est unum de prædicamentis. Ergo...

Respondeo, Deus est substantia prædicamentalis seu ea, quæ in prædicamento constituitur, nego: est substantia in sensu transcendentali, quatenus importat rationem per se standi, conc.

Contradist. Minor. Substantia in illo sensu transcendentali absque ullo superaddito est unum de prædicamentis, neg.; substantia completa et finita simpliciter in perfectione, conc. Tum neg. conseq. Duplex est acceptio substantiæ, altera latissima, quæ a multis vocatur transcendentalis, et sub suo ambitu complectitur quidquid non est accidens; sive sit completum sive incompletum, imperfectum vel perfectum. Et secundum hanc acceptionem definitur ens per se stans, prout suo loco declaratum est (2). Notio vero hæc non est relate ad omnia, de quibus prædicari potest univoca, sed analogica; nam illud per se stans modum essendi infinite diversum exhibet in Deo, cujus essentia est esse, atque in cæteris omnibus rebus. Jam hæc notio substantiæ in hac transcendentali acceptione non potest esse prædicamentum, quia ens prædicamentale, ut omittam nunc cæteras conditiones, debet esse completum et finitum, seu tale quod non involvat in se omnis generis perfectionem, sed tantum perfectionem unius ordinis vel lineæ; secus enim nulla foret distinctio prædicamentorum, sed unum tantum sufficeret.

(1) Vide *Ontolog.*, num. 275, pag. 795.

(2) Vide *Ontolog.*, loc. cit. pag. 795 seqq.

Itaque ut substantia prædicamentalis habeatur, oportet ex illa latissima transcendentalis substantiæ extensione plura excludere, partim ob imperfectionem, partim ob excessum perfectionis: ob imperfectionem quidem omnes entitates non accidentales, quæ non sunt nisi partes vel modi vel principia substantiam constituentia, que propterea non possunt esse directe in prædicamento, sed tantum reductive; ob excessum vero solus Deus, substantia infinita, omnem secum identificans perfectionem cujuscumque lineæ modo nobilissimo. Est itaque Deus substantia, sed non in prædicamento substantiæ, quia substantia prædicamenti est entitas excludens perfectiones aliorum prædicamentorum, et solam retinens perfectionem lineæ substantialis.

Instabis. Substantia etiam in sensu transcendentali definitur. Atqui definitio constat genere proximo et differentia. Ergo substantia etiam in illo lato sensu habet genus.—**Respondeo.** Definitio stricta et essentialis fit quidem per genus et differentiam, non tamen definitio minus propria et non essentialis. Substantia vero stricte non definitur ob suam simplicitatem ac defectum generis ac propriæ differentiæ, quia notio entis, sub qua est proxime substantia, non est generica, sed analogæ.

Objic. 3.º Deus definitur actus purus et ipsum esse per se subsistens. Atqui quod definitur, genere constat ac differentia. Ergo Deus est in genere.—**Respondeo.** Jam superius docuimus Deum propriè ac stricte non posse definiri (1).

Objic. 4.º Quidquid prædicatur de alio in *quid*, et est in *plus*; vel se habet ad ipsum sicut species vel sicut genus (2). Sed omnia, quæ prædicantur de Deo, prædicantur in *quid*, quia omnia sunt in eo ipsa essentia et substantia; itemque patet, quod non soli Deo convenientur hujusmodi prædicata, sed etiam aliis rebus, et ita prædicantur in *plus*. Ergo vel comparantur prædicata ista ad Deum, sicut species ad individuum, vel sicut genus ad speciem. Unde utrumlibet dicatur, sequitur Deum esse in genere.

(1) Vide supra num. 84, pag. 279.

(2) Vide *Logic. Minor.* num. 43, pag. 162, 163; num. 46, pag. 168

Respondeo, conc. Major., et *neg.* Minor., quoad alterum membrum, quia quæ de Deo et aliis rebus prædicantur sub eadem denominatione, ut cum dicitur v. g. *sapiens, bonus, etc.*, non univoce, sed tantum analogice conveniunt. Ideoque quæ prædicantur de Deo, eo pacto, quo de illo prædicantur, non in *plus*, sed omnino propriè atque exclusive dicuntur.

Objic. 5.º Deus habet, unde differat a creaturis substantialiter. Sed omnis substantialis differentia inter plura existens, supponit genus, in quo conveniant illa. Ergo Deus convenit genere cum creaturis, a quibus substantialiter differt.

Respondeo, dist. Major. Habet Deus, unde *differt*, propriè loquendo, a creaturis, *neg.*; unde *differt*, impropriè loquendo, nimirum *diversificetur, conc.*

Et *contradistincta* Minore, *neg.* conseq. Itaque obiectio ludit in voce *differt*; nam *differo*, philosophice loquendo, non idem sonat, ac vox *discrimino* vel *diversifico*; *differentia* enim propriè dicuntur, quæ univoce conveniunt in communi notione, ac discrepant per aliquam notam, quæ *differentia* dicitur. *Diversa* vero per oppositionem ad *differentia* dicuntur ea, quæ ita discrepant, ut non conveniant univoce in ulla notione, quamvis possint analogice convenire (1).

Objic. 6.º Unumquodque mensuratur per aliquid sui generis, sicut longitudo per longitudinem, etc. Sed Deus est mensura cunctarum rerum. Ergo debet esse ejusdem cum illis generis.

Respondeo, dist. Major.: si sermo sit de mensura proportionata, *conc.*; si sermo sit de mensura non proportionata, sed omnem excedente determinatam proportionem, *neg.* Et *contradistincta* Minore, *neg.* conseq. Deus enim, cum sit suum esse atque infinitum, non potest servare ullam certam mensuræ ac distantie proportionem cum quavis re creata. Dicitur nihilominus, et est mensura omnium, quia est principium et exemplar creaturarum ita, ut nulla earum esse possit, nisi quatenus modulo suo imitatur essentiam divinam; quare *unumquodque tantum habet de esse, quantum ei appropinquat* (2).

(1) Vide *Ontolog.*, num., 108, pag. 330.

(2) S. Thom. 1^a p., quæst. 3, art. 5, ad 2.um Et vide de *potent.* quæst. 7, art. 3, unde superiores difficultates desumptæ sunt.

Objic. 7.º In quolibet genere est aliquid primum, ad quod reliqua tamquam ad suum principium reducuntur. Atqui nullum aliud prius principium ante Deum esse potest. Ergo ipse erit in omnium rerum, quarum est principium, generibus.—**Respondeo**, *dist.* Major. Ita ut si sermo sit de principio absolute primo, sit extra genus cujus, sit principium, *conc.*; ita ut sit intra ejusmodi genus, *neg.* Et *concessa* Minore, *nego* conseq. Immo vero S. Thomas docet in aliquo loco nullum ens posse esse *adaquatam* causam *totius* speciei, nisi sit extra illam speciem, nec generis, nisi pariter sit extra illud; secus enim sui ipsius deberet etiam esse causa, quandoquidem pertineret ad speciem vel genus, cujus *totius* supponitur esse causa (1).

Objic. 8.º Docente S. Augustino, substantia, relatio, actio, proprie conveniunt Deo, reliqua vero prædicamenta metaphorice. Ergo Deus ad prædicamentum pertinet (2).

Respondeo, mentem S. Doctoris non eam esse, ut Deo tribuantur quædam perfectiones prædicamentales, ut substantia, relatio, actio, eo præcise modo quo sunt in prædicamentis, sed tantum ut prædicata substantiæ, relationis, actionis, utpote quæ puram perfectionem in suo præcise conceptu important, Deo proprie conveniant, ad differentiam prædicatorum ad alia prædicamenta spectantium, quæ quia in suo conceptu imperfectionem involvunt, solum metaphorice tribui Deo possunt. Cæterum priores perfectiones, quantumvis nullam importantes in suo conceptu imperfectionem, Deo conveniunt modo proprio sibi, ac proinde ita, ut non possint univoce prædicari de Deo et creaturis, prout alibi probatum reliquimus.

Si autem quæras, utrum in Deo concipi nequeat ratio aliqua generis vel speciei, saltem inter ipsas Personas, in quibus videntur dari posse conceptus communes etiam univoce, et non solum analogice, ut v. g. ratio ipsa personæ ac

(1) Vide S. Thom. 1. p. quæst. 3, art. 6, ad 2.um; *de potent.* quæst. 7, art. 4, ad 7.um.

(2) Vide S. August., *de Trinit.* lib. 5, cap. 8. Cfr. sermo 38 *de Tempore*.

relationis; controversiam Theologis discutiendam relinquimus (1).

§ VI.—UTRUM IN DEO ADMITTI POSSIT
ALIQUA COMPOSITIO VIRTUALIS VEL RATIONIS

139. Ne reputes, eamdem hic mutatis verbis proponi controversiam præcedentis paragraphi. Nam ibi agebatur de quadam peculiari compositione virtuali vel logica, hic vero agitur generatim de omni hujusmodi compositione: ac potest bene accidere, quemadmodum reapse accidit, ut compositio illa ex genere ac differentia specialibus urgeatur incommo-
dis, quæ in aliis, quæ cogitari possunt, virtualibus compositionibus non habent locum. Eo vel magis, quod, cum in prioribus paragraphis negaverimus realem compositionem facere in Deo rationes aliquas, quæ saltem virtualiter distingui quodammodo queunt, ut v. g. rationes naturæ ac suppositi, essentialiæ atque attributorum, quæsierit forte quispiam, num hæc, sicut rationis distinctionem habent, non possint etiam rationis compositionem facere.

Circa hanc quæstionem, quæ non est magni momenti, duæ sunt sententiæ. Multi et graves Doctores non renuntiant concedere Deo compositionem duntaxat rationis: e quorum numero sunt Ægidius et Argentinas (2), Suarez (3), Vazquez (4), Christophorus Gil (5), Arriaga (6) et alii. Negant tamen quamcumque compositionem rationis Capreolus (7), Mayronis (8), Paulus Soncinas (9), Tanner, Recupitus et

Status
quæstionis.

et variæ
opinionis.

(1) Vide interea, si vis, Suarez (*Metaphys.* disp. 30, sect. 4, num. 31; *de Trinit.*, lib. 1, cap. 3), Soarez lusitan. (*Logic.* tract. 4, disp. 1, *de genere* sect. 6). Cfr. S. Thom., *de potent.* quæst. 7, art. 2, ad 1.um.

(2) Apud P. Fassol. In 1.^{am} part. quæst. 3, art. 7, dub. 4, num. 13.
(3) *Metaphys.* disp. 30, sect. 4, num. 20; *De Deo*, lib. 1, cap. 4, num. 9.

(4) In 1.^{am} part., disp. 121, cap. 3.

(5) *De Deo*, lib. 2, tract. 4, cap. 14.

(6) *De Deo*, disp. 6, sect. 8, subsect. 3.

(7) 1.º dist. 2, quæst. 3, art. 3 in respons. ad 4.um argum. Aurvolf.

(8) 1.º dist. 8, quæst. 1, art. 1.

(9) *Metaphys.*, lib. 12, quæst. 20, ad 3.um

Amicus (1), Fassolus (2), Szarez lusitanus (3), Billuart (4), etc.

Rationes
opinionis
affirmantis

140. Rationes præcipuæ prioris sententiæ affirmantis sunt hæc 2) Datur in divinis perfectionibus distinctio rationis cum fundamento. Ergo potest dari etiam compositio pure logica. Nam eo modo, quo distinguuntur aliqua, componi queunt. Sicut ergo prædicata divina ratione distinguuntur, præbent etiam fundamentum, ut Deum *concipiamus* tamquam coalescens vel compositum ex talibus prædicatis. β) Realis extremorum multiplicitas inducit realem compositionem. Ergo rationum multiplicitas potest inducere compositionem rationis. γ) Deus sicut est unus, ita est simplex. Sed multiplicitas rationum non obstat divinæ unitati. Ergo nec simplicitati. δ) Infinitæ Dei perfectioni non repugnat, ut unum prædicatum, secundum modum præcisivum cognitionis nostræ, excludat perfectionem alterius. Ergo nec repugnare debet, ut unum concipiatur componere cum alio, immo vero huiusmodi compositio prædicatorum magis consentanea videtur divinæ infinitati, quam eorum divisio. ε) Sicut in Deo propter æquipollentiam infinitarum perfectionum in una simplicissima entitate datur distinctio virtualis, ita propter æquipollentiam infinitarum perfectionum unitarum, dari potest virtualis unio. Ergo sicut rationis distinctio inducit virtuales multiplicitates, ita e converso rationis unio inducet compositionem virtualem (5).

parum firmæ
judicantur.

141. Verum hæc rationes non multum valent. *Prima quidem a)*, quia est longe dispar ratio inter distinctionem et compositionem, quemadmodum jam superius innuimus, et declarat fusiùs P. Hieronymus Fassolus: «Distinguere ratione, inquit, non est concipere distinctionem in objecto concepto,

(1) Apud Araujo, tom. 2, disp. 16, num. 323.

(2) In 1.um part. quest. 3, art. 7, dub. 4, num. 14 seqq.

(3) *Physic.*, tract. 2, disp. 2, sect. 6, paragr. 7.

(4) *De Deo*, dissert. 3, art. 1, in fin. quest. 7.^æ, et dissert. 2, art. 3 fin. ante Appendicem.

(5) Vide P. Araujo, loc. cit., num. 320, 321.

quod non minus repugnaret Deo ratione suæ maxime unitatis et identitatis, quam repugnat concipere in eo compositionem, ratione suæ maxime simplicitatis; sed est solum non concipere totam entitatis plenitudinem, quæ est in objecto indivisibiliter a parte rei, quod tandem redundat in perfectionem objecti, et in imperfectionem cognoscentis, qui propter nimiam intelligibilitatem objecti, ac proinde cum isto perfectionis fundamento ex parte objecti, non habet proportionatam vim concipiendi unico actu quidquid illud in se indivisibiliter est, et ideo virtualis distinctio est in objecto, et in intellectu est distinctio rationis ratiocinatæ. At vero componere ratione est concipere compositionem in objecto, quod respectu Dei importat imperfectionem, et implicat habere fundamentum, et ideo non potest poni in Deo virtualis compositio, nec in intellectu compositio rationis ratiocinatæ. Ideo enim ratione distinguimus in Deo sapientiam et justitiam; quia pluribus et distinctis conceptibus illa apprehendimus: si enim uno conceptu apprehenderemus omnia divina, prout se habent in re, nihil in Deo ratione distingueremus; sicut non distinguunt Deus et beati, qui unico intuitu indivisibilem et eminentissimam entitatem divinæ nature percipiunt. Quando igitur explicantes distinctionem rationis, dicimus, eam esse, quando intelligimus unum non intellecto alio, illud non cadit supra intellectionem, non supra aliud; et sensus est, nos non intelligere unum cum negatione alterius, seu habere negationem et distinctionem ab alio, sic enim intelligeremus falsum, quia suppono in objecto nullam esse distinctionem; sed solum, nos non intelligere per unam intellectionem, quod intelligimus per aliam intellectionem: quo patet, totam hanc distinctionem rationis cadere supra unam et aliam intellectionem, non supra unum et aliud objectum, nisi per denominationem extrinsecam ab una et alia intellectione. Ideo enim objectum, quod realiter non est unum et aliud, denominatur unum et aliud intentionaliter, quia una, et alia intellectione percipitur. Hoc autem modo non possumus explicare compositionem rationis, ita ut compositio teneat se solum ex parte intellectionis, sicut diximus de distinctione; quia intellectio non dicitur componere in ordine

ad aliam intellectionem, sed solum in ordine ad ipsas res intellectas, et ratione distinctas, quas in ipso objecto considerat unitas, quod est objectum falsum, quia in objecto sunt identitatis et simpliciter unum, non cum aliqua compositione, sed cum omnimoda simplicitate opposita compositionis (1).

Argumentum β) solvitur *distinguendo* consequens. In creatis, *trans.*; in ente infinite perfecto, *neg.*; quia satis declaratum manet compositionem etiam rationis importare aliquam imperfectionem. Resque amplius innotescet perspectis rationibus alterius sententiæ.

Argumentum γ) habet antecedens ambiguum, quod proinde *distinguendum* est. Deus sicut est unus, ita est simplex, id est, Deus et est unus, et est simplex *conc.*; id est, eodem pacto se habent hæc in Deo respectu oppositæ prædicationis, *neg.* Et *concessa* Minore, *neg.* consequ. Et ratio est, quia ad retinendam unitatem sufficit unio et conjunctio actualis multorum: quod usque adeo verum est, ut nec distinctio *realis* tollat unitatem, quamdiu multa remanent actu unita. Verum ad retinendam simplicitatem non sufficit unio; immo vero ubicumque concipitur plurium unio, ibi jam non potest adesse simplicitas. Distinguendum quoque est argumentationis consequens. Multiplicitas rationum, si non *unitæ* concipiuntur, non officit simplicitati divinæ, *conc.*; si *unitæ* concipiuntur, *nego*, quia eo ipso illæ rationes, quasi a parte rei distinctæ concipiuntur, quod falsum est, et imperfectionem ponit in Deo.

Ad argumentum δ) respondetur, *transmisso* antecedente, *negando* consequ. ob diversum modum tendendi mentalis distinctionis et compositionis, prout jam declaratum est in responsione primi argumenti. *Transmittitur* autem antecedens ob eam questionem, quam superius agitavimus, utrum nempe divina prædicata possint invicem perfecte præscindi: qua de re nos negativam tuiti sumus sententiam, ideoque solvere possumus etiam istud argumentum, *negalo* antecedente.

(1) Fassol., loc. cit. num. 15.

Ad argumentum ε) respondeo, infinitas perfectiones in Deo unitas esse non quomodocumque, sed per summam et essentialem vel formalem *identitatem*: quapropter falso inter illas concipi unionem etiam virtuales.

142. **Sententiæ negantis illud est argumentum præcipuum**, quod compositio, etiam rationis, imperfectionem importet. Nam non est compositio sine partibus, sive realibus, si realis illa sit, sive logicis, si logica. Ergo eatenus compositionem rationis Deo attribuas, quatenus varia ejus prædicata concipias ut partes, ex quarum unione totum consurgat. Atqui concipere aliquid in Deo ut partem, est imperfectionem illi attribui, in quo nec est, nec cogitari cum veritate potest ulla pars; itemque est cogitare aliquid divinum ut adhuc perfectibile, quod proinde nondum est Deus, sed erit tum, cum cæteræ partes accedant, et unitæ priori cogitentur. Ergo quamvis verum sit nostræ cogitationi occurrere phantasmata unionis et compositionis, cum varietatem perfectionum diversis rationibus intellectualibus apprehendimus, debemus rejicere ac negare tamquam falsa et indigna Deo hujusmodi phantasmata, fere sicut quando attributa divina representantur instar accidentium, negare debemus illa reapse esse accidentia.

Præterea hic modus loquendi negans compositionem rationis in Deo multo conformior est sententiæ mutæ inclusionis essentialis atque attributorum divinorum. Omnis enim compositio requirere videtur perfectam partium distinctionem ac mutuam exclusionem: siquidem componere est uni parti aliam addere, nihil autem sibi ipsi additur, nec secum unitur, sed cum altero distincto. Et propterea genus et differentia faciunt compositionem logicam; atque e converso negavimus in *Ontologia* notionem entis descendere in inferiora per modum compositionis, non ob aliud, quia quamvis notio entis præscindat ab inferioribus, inferiora tamen non præscindunt ab ente, ideoque nequeunt componi cum eo, utpote cum ipso identificata (1). Atqui perfectiones divinæ mutuo se includunt

Rationes
sententiæ
negantis
firmiores esse
videntur.

(1) Vide *Ontolog.* num. 35, pag. 156 seqq.

saltem confuse et implicite. Ergo non possunt in veritate aliæ cum aliis uniri, aliæ aliis addi, ut compositæ dicantur.

Dices. Nemo non experitur se passim componere in unum plura divina predicata.—Respondeo, concedo, sed quid inde? Etiam nemo est, qui non experitur se representare Deum sub imagine senis venerandi aut regis humani potentissimi: et nihilominus nemo contendet hujusmodi imagines veras esse secundum proprietatem, sed tantum secundum quamdam analogiam. Itaque si adversarii, cum Deo asserunt rationis compositionem, nihil aliud volunt, nisi quod nos ex imperfecto modo intelligendi representemus Deum diversis rationibus et expressionibus mentalibus simul in mente habitis, possumus amice sentire cum illis. Si autem præterea contendant, posse nos apprehendere hujusmodi rationes et perfectiones ut unitas, alias cum aliis, existimamus hujusmodi apprehensionem falsam esse, quia compositionem et unionem inducit, in re, in qua non est unio, sed identitas, non vera multiplicitas in unum composita, sed una simplex res diversis imaginibus expressa.—Et hactenus de hac questione magis forte de nomine, quam de re.

§ VII.—UTRUM DEUS SIT OMNINO SIMPLEX.

143. Questio hæc videtur ideo a S. Thoma proponi ultimo loco, tum ut anacephalæosis statuatur præjectæ in præcedentibus paragraphis doctrinæ, unde melius perspiciatur sincerissima Dei simplicitas, tum ut appareat tantam esse hanc simplicitatem, ut metaphysice repugnet eam æquari ab ulla re creata.

PROPOSITIO 6.^a Deus est omnino et summe simplex.

PROB. 1.º Omnis compositio vel est realis vel rationis. Atqui utriusvis generis omnes, quotquot perhibentur apud Philosophos varietates, exclusæ manent in superioribus paragraphis, nimirum compositiones ex partibus essentialibus et integranibus, ex essentia et existentia, ex natura et individuatione ac supposito, ex substantia et accidente, ex genere ac differentia. Ergo Deus est omnino simplex.

Deus est
omnino ac
summe simplex.

Est autem summe simplex, quia omne ens creatum, quantumvis perfectum fingatur, ut omittam nunc reliquas compositiones, saltem non poterit non componi 2) ex essentia et existentia, sive ratione sola sive re distinctis pro varietate opinionum: quia repugnat metaphysice, ut ens ab alio existat per suam essentiam, nimirum ex determinatione suæ essentia. 3) Præterea non poterit non creatura constare ex actu et potentia, saltem quatenus accidentaliter perfici semper ulterius queat sive naturaliter sive supernaturaliter. Quia cum repugnet creatura omnium possibilium perfectissima (1), quævis essentia cujusvis gradus perfectionis habebit potentiam passivam, naturalem vel obedientialem (2), susceptivam majoris perfectionis. 4) Tertio videtur etiam omnis res creata vel creabilis futura esse in prædicamento, ideoque constabit genere ac differentia.

Cæterum in recensendis variis compositionum generibus, ideo non meminimus compositionis rationis cujuscumque, quia modo vidimus esse rem non parum dubiam, utrum quævis compositio, præter illas speciatim memoratas, pugnet cum omnimoda Dei simplicitate. Nos vero, quibus repugnare videtur, jam illam quoque exclusimus a Deo.

PROB. 2.º Deus est summum ens. Atqui ens compositum non potest esse summum ens, quod excogitari queat. Et Probo. Simplicitas vel est perfectio positiva, vel non. Si est positiva perfectio, planum est, quod Deus si non sit summe simplex, non poterit esse summum ens. Si vero non sit perfectio positiva, saltem excludit imperfectionem, et hoc nomine, semota questione de voce, dici potest perfectio negativa, ut superius innuimus. Atqui ex duobus eandem positivam perfectionem habentibus, illud quod caret imperfectione aliqua melius ac nobilius vel ex hoc solum habetur, quam aliud, quod imperfectionem habet. Ergo si Deus non esset omnino simplex, sed aliquo modo compositum, posset aliquid aliud melius excogitari, nimirum illud, quod caret insita naturaliter omni compositioni imperfectione.

(1) Vide *Ontolog.* num. 106, pag. 568; num. 205, pag. 585 seqq.

(2) Vide *Ontolog.* num. 215, pag. 605 seqq.